

- ۱ جاهای خالی را با مصراع مناسب کامل کنید.
الف) ..... / چون عشق حرم باشد، سهل است بیابانها
ب) شما را چو باور به یزدان بود / .....
- ۲ در کدام بیت، هم «واو عطف» دیده می‌شود هم «واو ربط»؟
الف) در دژ بیستند و غمگین شدند / پر از غم دل و دیده خونین شدند
ب) آب اجل که هست گلوگیر خاص و عام / بر حلق و بر دهان شما نیز بگذرد
- ۳ جاهای خالی را با مصراع مناسب کامل کنید.
الف) تا خار غم عشقت آویخته در دامن / .....
ب) ..... / خدنگی گران بر دل دشمن‌اند
- ۴ شخصیت «گردآفرید» را در داستان رویارویی با سهراب، مختصراً تحلیل کنید.
- ۵ واژه حذف شده در مصراع نخست بیت زیر را بنویسید و نوع حذف (قرینه لفظی / قرینه معنایی) را مشخص کنید.
«دو لشکر نظاره بر این جنگ ما / بر این گرز و شمشیر و آهنگ ما»
- ۶ بیتی از شعر «دلیران و مردان ایران زمین» بنویسید که قافیه مصراع‌های آن «عزم و رزم» باشد.
- ۷ جاهای خالی را با مصراع مناسب، کامل کنید.
الف) ..... / نگهبان دین، حافظ کشورند
ب) بداندیش را آتش خرمن‌اند / .....
- ۸ یک ضرب‌المثل، معادل مصراع دوم بیت زیر بنویسید.
نباشی بس ایمن به بازوی خویش / «خورد گاو نادان ز پهلوی خویش»
- ۹ بیتی از شعر «دلیران و مردان ایران زمین» بنویسید که قافیه مصراع‌های آن «پاک و تابناک» باشد.
- ۱۰ یک بیت، بعد از بیت: «فلک در شگفتی ز عزم شماس / ملک آفرین گوی رزم شماس» را بنویسید.
- ۱۱ بیت زیر را براساس ترتیب اجزای سازنده در زبان فارسی، مرتب کنید.
دگر ره چنان شد هنر آشکار / کز آن خیره شده دیده روزگار

معنی ابیات و عبارات زیر را به نثر ساده و روان بنویسید.

- الف) چو بدخواه او چاره‌گر بُد به جنگ
 ب) در برابر قوّه الهی آنان، هیچ قدرتی را یارای ایستایی نیست.
 ج) دلا، معاش چنان کن که گر بلغزد پای / فرشته‌ات به دو دست دعا نگه دارد
 د) تو قلب سپه را به آیین بدار / من اکنون، پیاده، کنم کارزار

یک بیت بعد از بیت «بدانیش را آتش خرمن‌اند / خدنگی گران بر دل دشمن‌اند» را بنویسید.

بیتی از شعر «دلیران و مردان ایران زمین» بنویسید که قافیۀ مصرع‌های آن «موج و فوج» باشد.

بیت زیر را براساس ترتیب اجزای جمله در زبان فارسی مرتّب کنید.
 برآشفت سهراب و شد چون پلنگ / چو بدخواه او چاره‌گر بُد به جنگ

یک بار دیگر شعر دلیران و مردان ایران‌زمین را با لحن حماسی بخوانید.

کدام ویژگی‌های شعر حماسی را در این سروده می‌توان یافت؟ دلایل خود را بنویسید.

«حماسه» در لغت به معنای دلوری و شجاعت است و در اصطلاح ادبی، شعری است با ویژگی‌های زیر:
 ۱- داستانی ۲- قهرمانی ۳- قومی و ملی ۴- دارای حوادثی خارق‌العاده
 بر پایه‌ی این توضیح، این درس (گردآفرید) را با متن روان‌خوانی «شیرزنان» مقایسه کنید.

فردوسی در این داستان (درس ۱۳)، گردآفرید را با چه ویژگی‌هایی وصف کرده است؟

معنا و مفهوم بیت زیر را به نثر روان بنویسید.
 به آورد با او بسنده نبود / بپیچید از وی روی و برگاشت زود

دلیل دردمندی و غمگین بودن ساکنان دژ، چه بود؟

یک مَثَل از متن درس (گردآفرید) بیابید و درباره‌ی معنا و کاربرد آن توضیح دهید؛ سپس با رجوع به امثال و حکم دهخدا، دو مَثَل، معادل آن بنویسید.

مفهوم عبارتهای کنایی زیر را بنویسید.
 الف) سپهبد، عنان، اژدها را سپرد
 ب) رخ نامور سوی توران کنی

واژگان قافیه در کدام بیتها (درس ۱۳)، دربردارنده‌ی آرایه‌ی جناس‌اند؟

در کدام بیتها (درس ۱۳) «متمّم» با دو حرف اضافه آمده است؟

۲۶ در بیت‌های یکم و بیست‌وسوم (درس ۱۳)، «چو» را از نظر کاربرد معنایی بررسی کنید.

۲۷ در گذر زمان، شکل نوشتاری و گفتاری برخی کلمات تغییر می‌کند؛ مانند «سپید ← سفید». از متن درس (گردآفرید)، نمونه‌ای از تحوّل شکل نوشتاری کلمات بیابید و بنویسید.

۲۸ به کمک فرهنگ لغت، معانی «برکشیدن» را بنویسید.

۲۹ دو واژه از متن درس (گردآفرید) بیابید که با کلمه‌ی «فتراک» تناسب داشته باشد.

- ۱ الف) گر در طلبت رنجی، ما را برسد شاید (ص ۵۵)
ب) هم او مر شما را نگهبان بود (ص ۱۰۹)
- ۲ گزینه الف (ص ۱۰۴)
- ۳ الف) کوتاه‌نظری باشد رفتن به گلستان‌ها
ب) بداندیش را آتش خرمن‌اند (ص ۱۰۹)
- ۴ گردآفرید در این داستان، پهلوانی شجاع و باتدبیر (باهوش) است. (ص ۱۰۲)
- ۵ دو لکشر نظاره بر این جنگ ما (هستند)، حذف فعل به قرینه معنایی
- ۶ فلک در شگفتی ز عزم شماسست / ملک آفرین گوی رزم شماسست (ص ۱۰۹)
- ۷ الف) که اینان ز آب و گل دیگرند
ب) خدنگی گران بر دل دشمن‌اند (ص ۱۰۹)
- ۸ دشمن طاووس آمد پَر او / از ماست که بر ماست / خود کرده را تدبیر نیست / طوطی ز زبان خویش در بند افتاد / یا ...
(ص ۱۰۶)
- ۹ از این خطّه نغز پدram پاک / وزین خاک جان‌پرور تابناک (ص ۱۰۸)
- ۱۰ شما را چو باور به یزدان بود / هم او را مر شما را نگهبان بود (ص ۱۰۸)
- ۱۱ دگر ره آن‌چنان هنر آشکار شد / که از آن دیده روزگار خیره شد (ص ۸۳)
- ۱۲ الف) چون دشمن او در فنون جنگاوری ماهر بود. (ص ۱۰۳)
ب) در برابر نیروی الهی آنان هیچ قدرتی توان مقاومت ندارد. (ص ۷۷)
ج) ای دل (ای انسان) به گونه‌ای زندگی کن که اگر مرتکب لغزش و خطا شدی فرشتگان با دعا کردن به درگاه الهی تو را حفظ کنند. (ص ۴۷)
د) تو (طوس) مرکز فرماندهی سپاه را به شیوه و رسم جنگ اداره کن من اکنون به جنگ با اشکبوس می‌روم. (ص ۹۷)
- ۱۳ ز کس جز خداوندشان بیم نیست / به فرهنگشان حرف تسلیم نیست (ص ۱۰۹)
- ۱۴ خروشان و جوشان به کردار موج / فراز آمدند از کران فوج‌فوج (ص ۱۰۹)
- ۱۵ سهراب برآشفت و چون پلنگ شد / چون بدخواه او به جنگ چاره‌گر بود (ص ۸۳)
- ۱۶ به عهده دانش‌آموز
- ۱۷ زمینه‌ی ملی: خصوصیات و ویژگی‌های اخلاقی یک ملت را بیان می‌دارد.
- ۱۸ هر دو حماسه هستند - هر دو دفاع از میهن را بیان می‌کنند - در هر دو قهرمانان زن هستند - حوادث خارق‌العاده ندارد.
- ۱۹ شجاع، حیله‌گر، زیبا، ملی‌گرا، چاره‌جو

۲۰ چون توان مقابله با سهراب را نداشت روی برگرداند و به سرعت برگشت.

۲۱ شکست گردآفرید از سهراب

۲۲ خورد گاو نادان ز پهلوی خویش؛ خوردن برای زیستن و ذکر کردن است / تو معتقدی که زیست از بهر خوردن است

۲۳ الف) سهراب افسار اسب را رها کرد، تا سریع‌تر برود

ب) بهتر است به سوی توران بروی

۲۴ فرود آمد از دژ به کردار شیر / کمر بر میان، بادپایی به زیر
نگه کرد سهراب و آمدش ننگ / برآشفت و تیر اندر آمد به جنگ
رها شد ز بند زره، موی اوی / درفشان چو خورشید شد، روی اوی
که هم رزم جُستی، هم افسون و رنگ / نیاید ز کار تو بر دوده ننگ
چو سهراب را دید بر پشت زین / چنین گفت: «کای شاه ترکان چین»

۲۵ بیت ۲ - ۱۲ - ۲۲ - ۳۳

۲۶ «چو» به معنی وقتی که، زمانی که، حرف ربط می‌باشد.

۲۷ اسب = اسپ

۲۸ برکشیدن: بالا کشیدن / استخراج کردن / بیرون کشیدن / برآوردن / خارج ساختن

۲۹ زین - ترک‌بند - تسمه